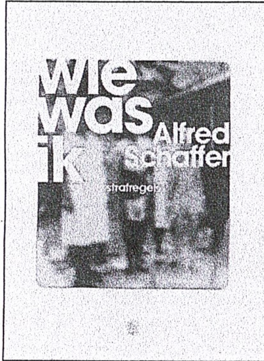
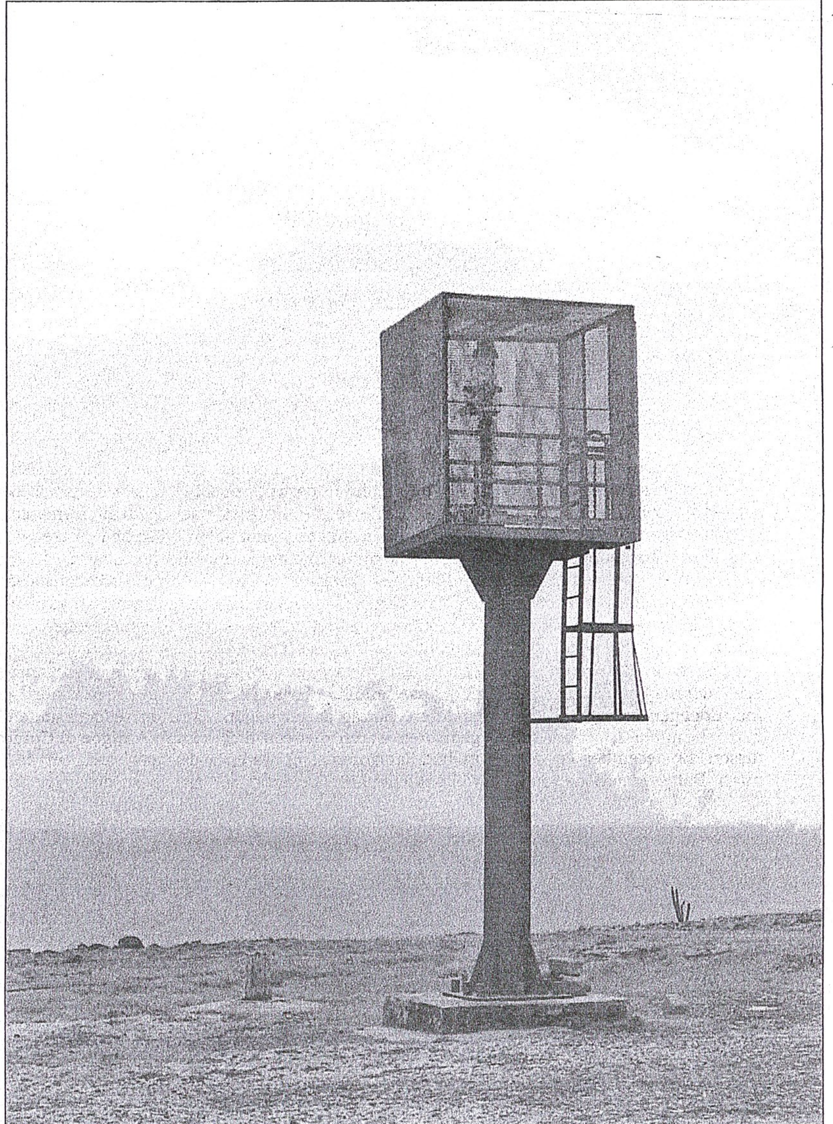
was ik. strafregels'



De kaft van de dichtbundel.


Alfred Schaffer


Vuurtoren Colorado op de oostpunt van Aruba.

'schenk mij de kalmte (...) dan schenk ik u vergeving' vers 2 en 3.

In het gebed luidt het:

„vergeef ons onze schuld, zoals wij aan anderen hun schuld vergeven."

In vers 32 en 33 'of spreek ik u niet aan (...) omdat mijn woord er niet toe doet?'.

regel 34 omdat omdat omdat ik slecht over u spreek soms; regel 35 en niet zonder reden?

Om een voorbeeld te geven van regels in dit gedicht die het als een creatie uittillen boven een reactie op het gebed:

„als ik groen kan uitslaan ben ik geen vooruitgang - tweede les./ zoals de slavernij niet leidde tot het einde van de slavernij / maar tot een groepje voorouders dat elke nacht opnieuw / de wirwar van plantages blijft ontvluchten."

De volgende ochtend kreeg ik het idee om dit gedicht te vergelijken met het Papiamentu-gedicht van Frank Martinus Arion 'Mi ta skirbi'. Hierin schrijft de ik-figuur om te blijven bestaan, in plaats van te bidden voor een eeuwig leven.

Een andere titel is 'bo mester wak pa bo kere'. Eerst zien dan geloven, betekent dit ongeveer. Hoewel het bij deze rijke gedichten een verminkende crime is om enkele regels eruit te citeren, doe ik dit toch, zodat u die Alfred Schaffer nog niet kent kan proeven:

„koplampen die op je af blijven stormen die er al zijn dus je trapt op de / rem geeft instinctief een ruk naar rechts en opeens zit het daglicht / hermetisch achter slot en grendel en toen was ik het kwijt en was ik alles / kwijt alles." In dit gedicht staat één strofe, van 22 versregels. 27 Zinnen.

In het volgende gedicht met een Papiamentse titel komen woorden voor die naar Aruba verwijzen, coloradotoren en hooibergiet; het heet 'siguransa a mata konfiansa'. Dit betekent 'gewis gaat voor ongewis' of 'je kunt beter het zekere voor 't onzekere nemen'. De eerste drie regels zijn:

„na een zoektocht van uren werd ze gevonden, dochter van ons eiland. in / een besmeurd verpleegstersuniform ergens op de rotskust aan de / zuidoostkant ter hoogte van de coloradotoren. hoe kwam ze hier terecht."

De 'makambí' is een vis, *Elops saurus*, bekend om heel veel graten. Zoveel graten als de 'ladyfish' heeft, zoveel punten staan er in het gedicht met de spreekwoordtitel 'tur piská tin wesu ma ta makambí ta karga fama', een gedicht van één strofe, 22 regels en schrik niet 227 punten, om tureluurs van te worden bij het hardop lezen. De titel betekent zoiets als 'wie de naam heeft, krijgt ook de daad'.

Hier de eerste drie regels: „ik. ben. een ri. vier. zwart als. een scheur. ben. ik. niet. wijs en niet. van / mij. ik. stroom. op een ei. land. slaat het. ner. gens op. ri. vier te. zijn / maar. ik. be. sta. voor. dat. ik droog. val. ketens. die. ren. kra. len. wrak."

In het gedicht 'ku luho di detaye' (met een overvloed aan details), is de ik-figuur een vrouw. Hierin komt het zinnetje voor 'spreek tot uzelf en wij zullen luisteren'. Misschien een lemma van de dichter. De laatste drie regels luiden: „onbewaakt. onbeveiligd zogenaamd. dood alleen. wat een pestweer ik / ben nergens te bekennen net als vroeger en vergeef mij en ik glimlach. / want dit ben ik niet. ik was hier niet."

Het volgende gedicht met een Papiamentse titel, er staat in sommige andere gedichten af en toe een Papiaments woord, heet 'liber'. Dit is een homoniem maar betekent hier wellicht 'vrij'. De vraag is vrij waarvan. Tweemaal komt het woord 'zuurstof' voor, vier keer lucht, het woord hapjes wordt een keer herhaald. Halverwege dit gedicht van 13 verzen staan de volgende regels: „rare smakgeluidjes die ik maak als ik lucht / eet kijk ik door het raam hoor het suizen / in onzichtbare buizen ruik het koude stof / in dit vertrek - wat heb ik een honger."

Bijzonder opvallend aan 'esei ke men mas o ménos nin hende por fabor' ('dat betekent ongeveer niemand alstublieft') is dat hierin twee tekstsoorten door elkaar heen zijn geschoven. Het telt 102 verzen. Het grootste deel van de tekst is rechts uitgelijnd en bestaat uit een enkel woord per regel of een lettergreep. Het andere deel lijkt te zijn overgenomen uit een pedagogieboek. De eerste 7 rechts uitgelijnde versregels gaan als volgt:

wekt
me door
te du
wen te
gen mijn
schou
der

Regel 8 en 9 beginnen, gewoon, links: „kleine kinderen hebben geen besef van tijd ze kunnen heel erg in het / moment leven." De titel van de bundel is 'wie was ik. strafregels'." Het kan zijn dat de inspiratie of het uitgangspunt is de jeugd van de schrijver, met de herinnering aan zijn moeder. De aanleiding is minder interessant dan het resultaat. Vooraan in de bundel vertelt zijn moeder: „van mijn zwart-witte landing in het nederland van toen en toen. hoe het was. met die witte nederlandse man van mij in mijn smetteloze
uniform met mijn twee bruine kinderen en toen verdween het eerste kind en toen ik en daarna die man van mij en ja, wat doe je dan, (...) het rijk der levenden is een dodenrijk, dat snap ik wel, het is een soort spiegeleffect, vandaar dat niets echt kwijtraakt. Een spiegel is optisch bedrog, toch kun je je reflectie navertellen, al blijft het bij - wacht, daar zul je hem hebben, die zoon van mij. ssst." En dan begint het gedichte en verrijkende leesavontuur.

Alfred Schaffer. (2020). wie was ik, strafregels. Amsterdam: De bezige bij. isbn 978 94 0318 310 7, 20,99 euro, 96 blz.